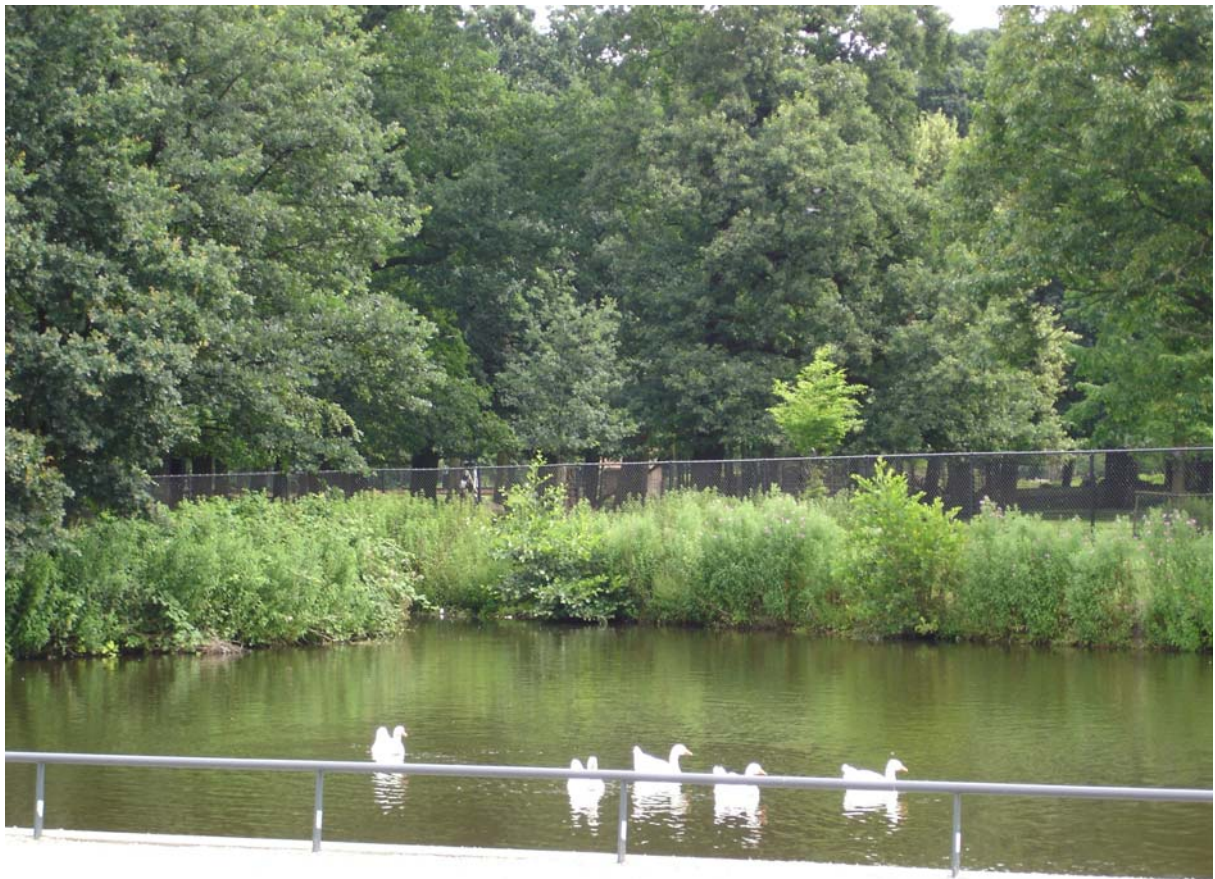

GROENLINKS

Gemeenteraadsfractie Den Haag

GEWIJZIGD VOORSTEL

Den Haag Groenproof

Initiatiefvoorstel voor het waarborgen van het groenbelang in ruimtelijke ontwikkelingen

Den Haag, juni 2007
Heleen Weening

Inhoudsopgave

1	INLEIDING: DEN HAAG GROENPROOF	3
2	DE WAARDEN VAN GROEN	4
2.1	GEBRUIKERSGROEN EN ECOLOGISCH GROEN	5
2.2	LEEFBAARHEID EN SOCIALE COHESIE	6
2.3	GEZONDHEID	7
2.4	ECONOMIE	9
3	DE NORMEN VOOR DEN HAAG	9
4	KANSEN VOOR GROEN	11
5	DEN HAAG GROENPROOF: DE BALANS TUSSEN GROEN EN ROOD	13
	BESLUIT	15

1 Inleiding: Den Haag Groenproof

In mei 2006 heeft Al Gore de film 'an inconvenient truth' uitgebracht waarin een verband wordt gelegd tussen de opwarming van de aarde en het handelen van de mens. De documentaire was een enorm succes en klimaatverandering werd het gesprek van de dag. In het Haags Filmhuis hebben 1852 mensen gebruik gemaakt van de gelegenheid de film van Al Gore gratis te bezoeken, in 19 steden waren dat er in totaal 41.873¹. Deskundigen zijn het niet eens over de relatie tussen de opwarming van de aarde en het menselijk handelen. Desondanks is er veel meer aandacht gekomen voor de schade die menselijk handelen het milieu kan toebrengen. Veel mensen maken zich zorgen over hun directe leefmilieu en zijn op zoek naar manieren om het milieu beter te beschermen. Dit geldt ook voor veel Haagse burgers.

GroenLinks wil van Den Haag een gezonde stad te maken, waar iedereen groen in de buurt heeft, waar de lucht en het water schoon zijn, en waar aandacht is voor ecologische duurzaamheid. In dit voorstel ligt de nadruk op het belang van groen voor de gezonde stad. Groen speelt een belangrijke en waardevolle rol in de gezonde stad. Natuurlijk groen zorgt voor variatie in planten en dieren en heeft een positieve invloed op de gezondheid. Groen in de buurt geeft rust, nodigt uit tot bewegen en bevordert de sociale contacten en ontwikkeling. Groen is in staat geluidsoverlast te verminderen, de lucht te zuiveren en water op te vangen en vast te houden. GroenLinks wil zich inzetten voor handhaving, verbetering en uitbreiding van het bestaande groen in de stad. Zodat Den Haag groenproof is.

Groen biedt kansen voor het oplossen van veel maatschappelijke problemen, bijvoorbeeld op het gebied van gezondheid en luchtkwaliteit, wonen en integratie, economie en vestigingsklimaat, sociale cohesie en zorg, obesitas, sport, bewegen en jongeren². De betekenis van groene kwaliteit voor de gemeenschap is vaak onvoldoende zichtbaar. Groen wordt door bouwers, gemeenten, provincies en rijk meestal gezien als kostenpost, terwijl de baten van groen te vaak onderbelicht blijven.

De verschillende functies van groen spelen een rol bij het maken van afwegingen over groen. Bij stedelijke ontwikkelingen moet vaak een keuze gemaakt worden tussen rood (gebouwen en wegen) en groen (natuur). Bestaand groen is meestal niet eenvoudig te verplaatsen of te vervangen. Daarom wordt vooraf gekeken naar de gevolgen van bouwplannen voor bestaand groen. Op deze wijze kan worden voorkomen dat onherstelbare schade aan de ecologie wordt toegebracht. Het is kostbaar om fouten achteraf te moeten herstellen. Voorkomen is dan ook beter dan genezen.

Al in 1992 is bij raadsmededeling gesproken over een zogenaamde groenparagraaf bij bouw- en verkeersplannen. Er is destijds besloten dat aan die bouw- en verkeersplannen die leiden tot belangrijke wijzigingen in het groenareaal, een groenparagraaf zou worden toegevoegd. In deze opzet wordt de groenparagraaf opgesteld door de Dienst Stadsbeheer, en integraal

¹ <http://planetprosperity.org/nieuws/bezoekersaantallen.html>

² 'Instrumenten en partners voor GIOS', Alexia Michel - GIOS nieuwsbrief nr. 19 maart 2007

opgenomen in (raads)voorstellen als ondersteuning bij belangenafweging en besluitvorming door de raad³. GroenLinks zou deze werkwijze graag nieuw leven inblazen en doet hiervoor een aantal voorstellen.

In dit voorstel worden allereerst de verschillende waarden van groen besproken. Er wordt achtereenvolgens ingegaan op de waarde van groen voor de natuur (effecten op de biodiversiteit), de leefbaarheid en sociale cohesie (effecten op wonen en recreatie), de gezondheid (effecten op de fysieke en mentale gezondheid), en de economie (effecten op het vestigingsklimaat voor bedrijven, de waarde van onroerend goed)⁴. Vervolgens komt de Haagse situatie aan de orde en wordt een aantal kansen voor groen in Den Haag geschetst. Ten slotte doet GroenLinks voorstellen om de aandacht voor groen in ruimtelijke ontwikkelingen vast te leggen.

2 De waarden van groen

In de visie van GroenLinks is groen meer dan een groepje bomen of een strook gras. Aan de universiteit Wageningen is eerder een definitie opgesteld voor de groene ruimte. Groene ruimte is dan de ruimte waarin verschillende groene functies worden uitgevoerd. Dit zijn de landgebruiksvormen landbouw, natuur, bos, recreatie en water (behalve water voor delfstofwinning, vloeï- of slibvelden)⁵. In dit voorstel richten we ons op natuur, bos, recreatie en water. Hieronder vallen dus onder meer ecologisch groen, wijkgroen en speelgroen.

Groen speelt een rol bij het bewaken van de waterkwaliteit. Door middel van infiltratie in de grond kan groen neerslag vasthouden. Waterpartijen kunnen als tijdelijke berging fungeren. In bermen wordt hemelwater geborgen zodat het niet via het rioleringsstelsel hoeft te worden afgevoerd. Hierdoor wordt het grondwater aangevuld en wordt het in de bodem gefilterd⁶.

De stadsnatuur heeft ruimte nodig. Veel planten en dieren kunnen zich in de stedelijke omgeving vestigen en handhaven door de variatie die groen in de stad hen biedt. Te vaak wordt de groenstrook in de stad doorbroken door gebouwen of drukke verkeerswegen. Lange lijnen en verbindingen tussen het stedelijk groen en het ommeland zijn belangrijk voor de gebruikswaarde en de ecologische waarde. Verbindingen tussen het groen zijn relatief eenvoudig te realiseren, waardoor dieren beter in staat zijn van de stad hun leefgebied te maken⁷.

Flora en fauna in de steden dragen bij aan de natuurbeleving door haar inwoners en daarmee aan het draagvlak voor natuurbehoud en natuurontwikkeling in Nederland⁸. Voor inwoners is het van belang dat er voldoende groen in de stad aanwezig is en dat dit groen van goede kwaliteit is. Dit groen moet openbaar toegankelijk zijn, aantrekkelijk, niet verontreinigd en sociaal veilig.

³ 'Groenparagraaf bij bouw- en verkeersplannen', rm 197 / DSB, 17 november 1992

⁴ Volgens de indeling van de Raad voor het Landelijk Gebied uit 2005

⁵ 'Hoe groen is Nederland? Onderzoek naar de hoeveelheid en toegankelijkheid van de groene ruimte in Nederland', Team Groene Ruimte, Wageningen Universiteit, september – oktober 2005

⁶ 'Potenties van groen!', Vreke, J. et al., Alterra-rapport 1356, 2006

⁷ 'Met groen meer stad', VROM 6395 / december 2006

⁸ 'Recht op groen', Raad Landelijk Gebied, 05/6, juni 2005

2.1 Gebruikersgroen en ecologisch groen

De waarde van groen wordt veelal verbonden aan de functionaliteit, zoals bij een stadspark, volkstuin of ontmoetingsplaats. Bij gebruikersgroen gaat het om groen waar je iets in kunt of waar je iets mee kunt. Veel aspecten van de gebruikswaarde van groen komen in dit voorstel aan de orde, omdat het de waarde van groen tastbaar en aantoonbaar maakt. Naast de maatschappelijke en financiële waarde van de natuur, is er ook de intrinsieke waarde van de natuur. Dit betekent dat natuur ook waardevol is van zichzelf, dat groen een eigen waarde heeft als leefgebied voor planten en dieren. De manier waarop het ecosysteem kan functioneren is van belang voor het behoud van plant- en diersoorten. Een ecologische kwaliteit draagt bij aan de biodiversiteit en zorgt ervoor dat planten en dieren de ruimte krijgen die zij verdienen. In de stad is er naast recreatieve groene openbare ruimte nadrukkelijk ook behoefte aan natuurlijk (ecologisch) groen en ruimte voor waterberging⁹.

In de flora- en faunawet is opgenomen dat ook dieren die geen direct nut opleveren voor de mens van onvervangbare waarde zijn. Hiermee wordt hun intrinsieke waarde erkend. De zorgplicht uit dezelfde wet houdt in dat menselijk handelen geen nadelige gevolgen voor flora en fauna mag hebben¹⁰. Uit de eerste Natuurverkenning (1997) blijkt dat de Nederlandse bevolking de immateriële functie van de natuur het belangrijkste vindt. Het gaat dan om de bijdrage van natuur aan onze gezondheid, het behoud van de natuur voor generaties na ons en de intrinsieke waarde van natuur¹¹. In 2001 is er opnieuw onderzoek gedaan naar het draagvlak voor en de visie op natuur en landschap onder de Nederlandse bevolking. Voor wat betreft de steun voor natuurbescherming- en ontwikkeling waren er geen grote verschillen met 1997¹². Voor Den Haag geldt, dat uit stadsgesprekken en interviews ten behoeve van de structuurvisie is gebleken dat bewoners het groen erg belangrijk vinden en graag willen behouden.

De verscheidenheid van de natuur om ons heen is de biodiversiteit: dieren, planten en micro-organismen. In Nederland is de soortenrijkdom sinds 1900 met de helft afgenomen. In Nederlands zijn ongeveer 340 (ernstig) bedreigde dier- en plantensoorten (wereldwijd 16.000). Dit zijn alleen nog maar de soorten waarvan de naam bekend is. De belangrijkste oorzaak is de directe aantasting van leefgebieden. Door de plaatselijke verdwijning van biodiversiteit raakt het ecosysteem uit balans. Dit is in veel gevallen een onomkeerbaar proces waardoor ecosystemen veranderen. Hoewel het uitsterven van soorten een natuurlijk proces is, ligt het tempo van uitsterven momenteel 1000 keer hoger¹³.

Vanuit de opvatting dat ieder onderdeel van de biodiversiteit waardevol is, is dit een zorgelijke ontwikkeling. Daarnaast zijn mensen afhankelijk van biodiversiteit als leverancier van grondstoffen voor voedsel, energie en woningen. De biodiversiteit in de bodem helpt de bodem in stand te houden, bossen zorgen

⁹ 'Recht op groen II', Raad Landelijk Gebied, www.lrg.nl, 2006

¹⁰ 'Flora- en faunawet', <http://www.minlnv.nl>, 24-05-2007

¹¹ 'Handreiking Bestemmingsplan en Natuurwetgeving', Ministerie van LNV, 2007

¹² 'Nationale Natuurverkenning 2 2000-2030', Natuurplanbureau, 2002

¹³ 'Dossier biodiversiteit', <http://www.vrom.nl>

door water en bodem vast te houden voor bescherming tegen erosie en overstromingen, en biodiversiteit helpt ons klimaat reguleren¹⁴.

In dit voorstel benadrukt GroenLinks de waarde van groen. Het gaat dan zowel om de functies van groen en de gebruikerswaarde als om de intrinsieke waarde van de natuur. Bij ecologisch groen wordt de natuurlijke ontwikkeling van vegetatie als uitgangspunt gehanteerd. Het zijn plekken waar plant- en diersoorten zich kunnen vestigen waardoor de leefomgeving gevarieerd en divers blijft. In de visie van GroenLinks is de natuur ook waardevol in zichzelf, en mag de mens niet alles maar met de levende natuur (planten, dieren, mensen, ecosystemen) doen.

2.2 Leefbaarheid en sociale cohesie

Groen draagt bij aan krachtige steden met een aantrekkelijke woon-, werk- en leefomgeving. Door de aanwezigheid van groen in de wijk wordt de leefbaarheid en sociale cohesie vergroot. Juist in de stad heeft grootschalig groen een aantrekkingskracht op groepen als ontmoetingsplek. Dan valt te denken aan stadsparken met ligweiden, speeltuintjes en kinderboerderijen en (culturele) activiteiten¹⁵.

Een buurt met goed onderhouden groenvoorzieningen draagt bij aan de leefbaarheid en daarmee aan een veiliger gevoel bij buurtbewoners. Uit Amerikaans onderzoek blijkt dat de aanwezigheid van groen ook feitelijk kan leiden tot meer veiligheid. Meer groen leidt tot minder criminaliteit. Als er meer buurtgroen aanwezig is, waar mensen elkaar kunnen ontmoeten, wordt het gebied door meer mensen gebruikt. Meer toezicht zorgt dan voor meer veiligheid¹⁶.

Groen kan de sociale cohesie versterken doordat het contacten leggen gemakkelijker maakt. Volkstuinen zijn een voorbeeld van groen dat sociale ontmoetingen mogelijk maakt en stimuleert. Uit onderzoeken in een achterstandswijk in Chicago is een verband af te leiden tussen groene openbare voorzieningen en sociale integratie van mensen, en dan vooral bij mensen die in armoede leven. Bij ouderen blijkt dat het hebben van meer sociale contacten samenhangt met een kleinere kans op depressies en verlies van cognitieve functies. Sociaal contact voorkomt eenzaamheid, motiveert tot gezond gedrag en biedt steun en concrete hulp in moeilijke situaties¹⁷.

Voor kinderen is de aanwezigheid van groen in de buurt erg belangrijk. De mogelijkheden voor contact met de natuurlijke omgeving nemen af met het verdwijnen van groen uit de directe leefomgeving en de afname van de bewegingsvrijheid van kinderen. Het is echter belangrijk voor de cognitieve, sociaal-economische en motorische ontwikkeling van kinderen dat zij kunnen bewegen en leren¹⁸. Groen biedt kinderen speelmogelijkheden en de aanwezigheid van natuur kan hun ontwikkeling positief beïnvloeden. Uit recent

¹⁴ 'Dossier biodiversiteit', <http://www.vrom.nl>.

¹⁵ 'Potenties van groen!', Vreke, J. et al., Alterra-rapport 1356, 2006

¹⁶ 'Potenties van groen!', Vreke, J. et al., Alterra-rapport 1356, 2006

¹⁷ 'Potenties van groen!', Vreke, J. et al., Alterra-rapport 1356, 2006

¹⁸ 'Potenties van groen!', Vreke, J. et al., Alterra-rapport 1356, 2006

onderzoek van professor Kris van Koppen (Universiteit Utrecht en De Kleine Aarde) blijkt dat kinderen die drie dagen intensief in de natuur doorbrengen hier heel veel van leren. Er is een toename van 30% in positieve houding en gedrag en een toename van 14% van de biologische kennis bij kinderen. Bij stadskinderen nam de kennis zelfs met 24% toe. Zij vinden de natuur mooier, niet eng, tonen meer respect en zijn voorzichtiger met planten en dieren. Naast een positieve houding en meer kennis over de natuur, bleken er ook effecten te zijn op de sociale ontwikkeling bij de kinderen. Er was een betere onderlinge sfeer en er werd minder ruzie gemaakt in de klas¹⁹.

2.3 Gezondheid

Groen kan op verschillende manieren bijdragen aan de gezondheid van mensen door positieve effecten. Groen verbetert de luchtkwaliteit, nodigt uit tot bewegen en men kan in het groen de dagelijkse stress goed achter zich laten. Deze positieve effecten zijn in de stad, met haar vele verkeer, de drukte en de beperkte leefruimte van bijzonder belang.

Groen is de primaire producent van schone lucht. Uit ervaringen en onderzoek in onder meer de Verenigde Staten blijkt dat een reductie van 25 tot 30% fijn stof en stikstofoxiden in de leefomgeving mogelijk is door het treffen van groene maatregelen²⁰. In 2006 hebben de Stichting Natuur en Milieu en de Provinciale Milieufederaties de plannen van 61 gemeenten om de luchtkwaliteit te verbeteren onderzocht. Amsterdam, Haarlem, Leiden, Nijmegen, Rotterdam en Tilburg hebben laten zien dat gemeenten een voortvarende aanpak kunnen hebben. Den Haag deed het iets minder en viel in de categorie 'goed op weg', met 2-5 concrete maatregelen en een redelijke ambitie²¹. In aanvulling op de geplande bronmaatregelen, het veranderen van de vervoerbehoefte, het veranderen van de vervoerwijze, verkeersmaatregelen, terugdringen zwaar verkeer uit de binnenstad en gedragsmaatregelen²², kunnen 'groene maatregelen' het zelfreinigende vermogen van de stad vergroten. Alle soorten beplantingen fixeren fijn stof en produceren zuurstof. Loofbomen zijn beter in staat gassen zoals stikstofdioxide op te nemen en naaldbomen kunnen beter fijn stof afvangen (en doen dit bovendien het gehele jaar door)²³. Hierdoor vindt er een constante verversing van de lucht in de stad plaats. Een stadsboom kan de hoeveelheid fijn stof en stikstofoxiden vastleggen die door 10.000 autokilometers wordt geproduceerd. Naar schatting is 100m² dakgroen in staat tot dezelfde zuivering. Groene maatregelen waarvan uit buitenlands onderzoek blijkt dat zij bijdragen aan een verbetering van de luchtkwaliteit zijn bijvoorbeeld de aanplant van bomen en struiken in en om de stad, lijnvormige beplantingen langs drukke (snel)wegen, groene gevels, daktuinen en begroeide muren²⁴.

Groene linten en speelplekken nodigen uit tot bewegen door jong en oud²⁵. Dat groen uitnodigt tot bewegen is belangrijk gezien het feit dat slechts een

¹⁹ 'Kind bloeit op in natuur', Arianne Mantel, Telegraaf 19-04-2007

²⁰ 'Groen voor lucht', Alterra & Plant Research International, 2006

²¹ 'Luchtkwaliteit, wat doet uw gemeente eraan?', Stichting Natuur en Milieu & 12 prov. milieufederaties, 2006

²² 'Update Plan van Aanpak luchtkwaliteit 2005-2007, gemeente Den Haag, RIS127623A_13-MEI-2005

²³ 'Potenties van groen!', Vreke, J. et al., Alterra-rapport 1356, 2006

²⁴ 'Groen voor lucht', Alterra & Plant Research International, 2006

²⁵ 'Nieuwe planologie voor een leefbare, groene stad', GIOS nieuwsbrief nr. 19 maart 2007

minderheid van de Nederlandse bevolking voldoet aan de bewegingsnorm voor gezond leven. Overgewicht komt voor bij 40% van de volwassen Nederlandse bevolking. Onder ouderen vormt ook osteoporose een probleem. De omgeving heeft invloed op de duur en de intensiteit van het bewegen. Een aantrekkelijke, groene omgeving dicht bij huis en de werkplek zet het meeste aan tot wandelen en fietsen²⁶. Uit onderzoek van VU Medisch centrum, de Architecten Cie en VU SPINlab in 4 Amsterdamse buurten blijkt dat de woonomgeving bewoners kan verleiden in het dagelijkse leven vaker en meer te bewegen. Buurten met bouw in hoge dichtheden en voldoende faciliteiten (zoals substantiële gevarieerde groenvoorzieningen) op loopafstand zijn aantrekkelijker voor voetganger en fietser. Zodra woningen geen parkeerplaats voor de deur hebben, wordt lopen en fietsen aantrekkelijker. De openbare ruimte direct voor de deur kan dan ook aantrekkelijker ingericht worden – met speelruimte voor de kinderen – en de loopafstand naar de auto is groter²⁷.

Het aantal kinderen met ouderdomsdiabetes neemt schrikbarend toe. In Den Haag hebben veel kinderen in de leeftijdsgroep tussen de 0 en 19 jaar te kampen met overgewicht. Er zijn in 2004 in Den Haag 3000 kinderen opgespoord die te dik zijn. Binnen het Grotestedenbeleid zal eind 2009 voor de helft van het aantal opgespoorde kinderen met overgewicht een gezondheidsinterventie zijn ingezet²⁸. Om overgewicht tegen te gaan is, naast een gezonde voeding, voldoende beweging noodzakelijk. Door de hoeveelheid groen in de stad te bewaken en te vergroten, kunnen kinderen in de buurt spelen, recreëren en dus meer bewegen.

Er is door Alterra onderzoek gedaan naar het effect van de aanwezigheid van groen op het percentage kinderen met overgewicht. Hierin is ook de regio Den Haag onder de loep genomen. In Den Haag heeft 18,3% van de kinderen tussen de 4 en 18 jaar overgewicht, dit is bovengemiddeld. Er is een statistisch verband gevonden tussen de aanwezigheid van groen en de prevalentie van overgewicht bij kinderen. Uit de analyse blijkt dat de aanwezigheid van groen leidt tot een afname van het percentage kinderen met overgewicht met circa 15%. Voorwaarden zijn dat het groen een minimale omvang heeft (5 hectare in een postcodegebied), de mogelijkheid biedt om te spelen, bereikbaar is en veilig²⁹.

Ten slotte is groen ook van groot belang voor het herstel van stress en aandachtsmoeheid. In de huidige hectische samenleving hebben veel mensen behoefte om tot rust te komen en te herstellen van de dagelijkse stress. Groen kan hierbij helpen. Zowel uitzicht op groen als het verblijf in groen hebben een positieve invloed op stemming, concentratie, zelfdiscipline en fysiologische stress. De gunstige effecten treden al op bij kortdurende blootstelling via uitzicht op groen³⁰.

²⁶ 'Potenties van groen!', Vreke, J. et al., Alterra-rapport 1356, 2006

²⁷ 'De gezonde wijk', GIOS nieuwsbrief nr. 19 maart 2007

²⁸ 'Overzicht van resultaatsafspraken uit het Meerjaren Ontwikkelingsprogramma van Den Haag' - Den Haag prestatieijst februari 2007, www.grotestedenbeleid.nl, 2007

²⁹ 'Potenties van groen!', Vreke, J. et al., Alterra-rapport 1356, 2006

³⁰ 'Potenties van groen!', Vreke, J. et al., Alterra-rapport 1356, 2006

2.4 Economie

Groen kan positieve economische effecten teweeg brengen. Het economische vestigingsklimaat wordt verbeterd, de positie van het toeristische bedrijfsleven wordt versterkt³¹. Voor de toeristische en recreatieve bedrijfstak, zoals horeca en sport, is groen erg belangrijk. Veel bedrijven maken gebruik van de positieve uitstraling die groen met zich meebrengt. Dit kan bijvoorbeeld gelden voor hotels, restaurants, opleidingsinstituten of conferentieoorden. De positieve waardering van groen in de stad komt tot uiting in een hogere WOZ-waarde en een aantrekkingskracht op kapitaalcrachtige inwoners en bedrijven³².

Binnen een buurt heeft groen effect op het aantrekken van bepaalde groepen huishoudens (zoals hogere inkomensgroepen), zij het altijd in samenhang met andere factoren, zoals de aanwezigheid van andere voorzieningen. Door Alterra is onderzoek gedaan naar de effectiviteit van behoud en ontwikkeling van groen in en om de stad als middel om huishoudens met midden- en hoge inkomens aan de stad te binden. Groen in de woonomgeving blijkt hoog op het wensenlijstje van burgers te staan. Kopers vinden openbaar groen belangrijk, maar wensen vooral een eigen tuin. Voor huurders is openbaar groen erg belangrijk, en dan vooral de aanwezigheid van zichtgroen, zoals plantsoenen, groenstroken en bomen. De waardering van groen in de woonomgeving komt tot uiting in de waarde van woningen en bouw kavels. Een park aan de voor- of achterkant van de woning verhoogt de waarde met gemiddeld 6,5%³³.

3 De normen voor Den Haag

Voor het dagelijks gebruik van groen (spelen, sporten) zijn openbare groengebieden (parken, bossen, natuurgebieden en dagrecreatieve terreinen) binnen een redelijke afstand van de woning van belang. Semi-openbare groengebieden zoals sportvelden, volkstuinten en begraafplaatsen kunnen ook deze functie vervullen mits ze opengesteld zijn en voldoende voorzieningen bieden. Een redelijke afstand van de woning is een subjectieve maatstaf. Door de Raad voor het Landelijk Gebied wordt een richtlijn van 500 meter aangehouden. Tegelijkertijd spelen individuele omstandigheden een rol. Voor ouderen en kinderen wordt ook wel de bereikbaarheid over een afstand van 300 meter genoemd³⁴. GroenLinks zou graag streven naar groen op loopafstand voor alle Haagse burgers. Dit houdt in dat iedereen dichtbij huis van het groen kan genieten. Een afstandscriterium van ten hoogste 500 meter tussen woning en groen wordt dan als richtlijn aangehouden.

GroenLinks pleit voor voldoende volkstuinten in Den Haag, met een brede functie, zodat deze als groengebied toegankelijk zijn. Daarbij is van belang dat zo min mogelijk gebruik wordt gemaakt van kunstmest en bestrijdingsmiddelen. In oktober 2006 heeft GroenLinks over de volkstuinten in Den Haag schriftelijke vragen gesteld. In Den Haag zijn volkstuinterverenigingen en

³¹ 'De groene kwaliteit van de openbare ruimte', prof dr. M. van Twist, bestuurdersconferentie 'Steden en Rijk: groene partners', 2006

³² 'Nieuwe planologie voor een leefbare, groene stad', GIOS nieuwsbrief nr. 19 maart 2007

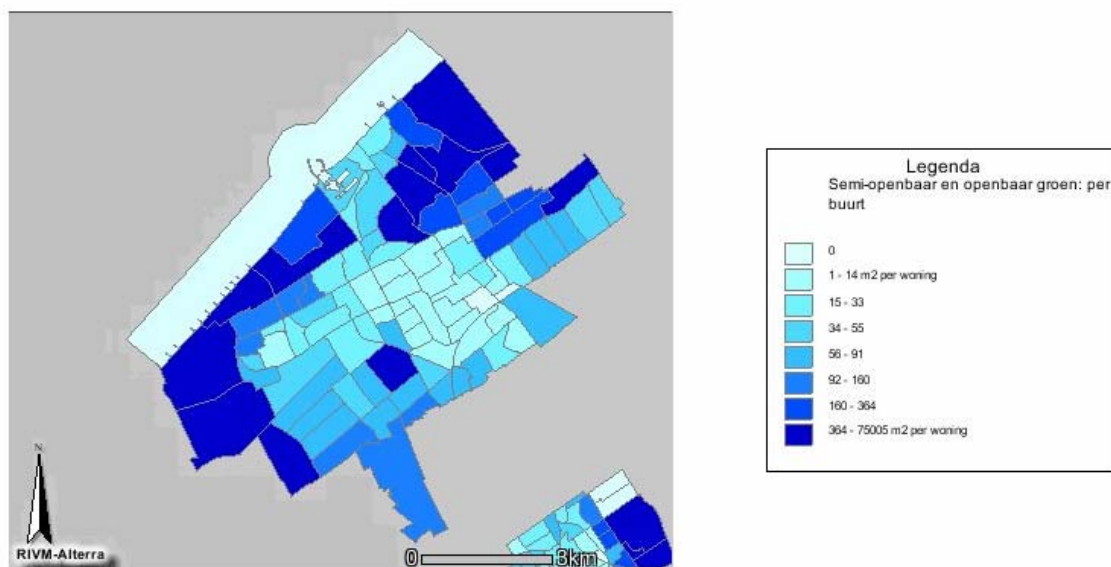
³³ 'Potenties van groen!', Vreke, J. et al., Alterra-rapport 1356, 2006

³⁴ 'Recht op groen', Raad Landelijk Gebied, 05/6, juni 2005

amateurtuinderverenigingen actief met rond de 1600 leden, voornamelijk ouderen. Nog eens 200 personen staan op de wachtlijst voor een tuin bij deze verenigingen. De behoefte is groot en de volkstuinten vervullen een waardevolle sociale functie. Uit ervaringen blijkt dat groen voor deze mensen een erg belangrijke functie heeft en dat de maatschappelijke samenhang door de volkstuinten wordt versterkt. Door te streven naar volkstuinten die ook een ecologische meerwaarde hebben, kan de hoeveelheid kwalitatief hoogwaardige groen in Den Haag worden vergroot.

Uit het Woningbehoefteonderzoek van 2002 bleek al dat 23 tot 34% van de burgers in stedelijke omgevingen ontevreden is over het aanbod aan groen. Vaak wordt een norm aangehouden van 75 m² groen per woning. Dit richtgetal is gebaseerd op de relatie tussen groene openbare ruimte en recreatie, en komt terug in de Nota Ruimte. De 75 m² is een lage schatting van de werkelijke behoefte. Toch blijft het aanbod in grote delen van het land hier ver bij achter. Van de 30 grote steden hebben de inwoners van 17 steden minder groen per woning tot hun beschikking, waaronder Den Haag³⁵.

Onderstaande afbeelding geeft de situatie in Den Haag weer voor de hoeveelheid openbaar groen en semi-openbaar groen per buurt³⁶.

In een groot deel van de stad (alle lichtblauw gekleurde vlakken) blijft het aandeel openbaar en semi-openbaar groen achter bij de norm. Op deze afbeelding is een duidelijke tweedeling te zien tussen de groenere delen van de stad, en de delen waar het aanbod aan groen ernstig tekort schiet. Gezien de verschillende functies van groen (leefbaarheid, sociale cohesie, veiligheid, beweging, ontwikkeling, luchtkwaliteit, ontspanning en het aantrekken van midden- en hoge inkomens) die hier aan de orde zijn, kan worden geconcludeerd dat het lichtgekleurde deel van de stad in meerdere opzichten tekort komt.

³⁵ 'Recht op groen', Raad Landelijk Gebied, 05/6, juni 2005

³⁶ Beschikbaarheid groen in de stad (Milieu & NatuurCompendium, <http://www.mnp.nl/mnc/i-nl-0299.html>, gegevens 12 juni 2003)

GroenLinks pleit ervoor deze tegenstelling te verkleinen. Indien er sprake is van voorgenomen ruimtelijke ontwikkelingen, dan wordt er gekeken naar de huidige beschikbaarheid van groen in m² op buurtniveau. Als de beschikbare hoeveelheid groen in de betreffende buurt achterblijft bij het streefcijfer, dan mag hier in geen geval groen verdwijnen. Dit is in een aantal stadsdelen bijzonder van belang, zoals in Laak, Centrum, de Binckhorst en Den Haag Zuidwest in het kader van de herstructurering. Tegelijkertijd moet ervoor worden gewaakt dat grootschaliger groen in de buurten aan de rand van de stad wordt opgeofferd. Het feit dat in sommige buurten meer groen aanwezig is dan de norm voorschrijft, is geen vrijbrief om dan op deze plekken ongeremd groen of blauw voor rood in te wisselen. Juist het grootschaliger groen, zoals de landgoederenzone, heeft een meerwaarde voor de inwoners en omwonenden van Den Haag.

4 Kansen voor groen

GroenLinks is ambitieus wanneer het op groen aankomt. Wij zien graag dat Den Haag, ten opzichte van de andere grote steden in Nederland, als gezonde groene stad aan zee voorop loopt. Allereerst door de bestaande hoeveelheid buurtgroen te behouden en waar mogelijk uit te breiden. Bij geplande ruimtelijke ontwikkelingen is in de praktijk vaak het verdwijnen van groen aan de orde. Dit terwijl het groen waardevol is voor de buurt. Indien de uitkomst van een zorgvuldige belangenafweging is dat het groen verdwijnt, dan is compensatie noodzakelijk, om te voorkomen dat Den Haag groen verliest. Daarnaast liggen er kansen voor Den Haag om technologische ontwikkelingen bij te houden en waar mogelijk toe te passen in de stad. Innovaties, bijvoorbeeld op het gebied van dubbel ruimtegebruik, kunnen onverwachte oplossingen en kansen voor groen bieden.

GroenLinks wil dat Den Haag zich hard maakt voor groen in de stad. Hiervoor is het noodzakelijk dat op een creatieve manier gezocht wordt naar kansen. Ter inspiratie schetst GroenLinks enkele concrete ideeën, die in een later stadium nader uitgewerkt zullen worden.

Tijdelijke stadsparken

In Den Haag kan de openbare ruimte vaker tijdelijk als park ingericht worden³⁷. Tijdens de periode in stadsvernieuwingswijken, wanneer de oude bebouwing is gesloopt, maar het nog jaren duurt voordat de vervangende nieuwbouw begint, zijn er kansen voor groen. GroenLinks pleit ervoor die kansen te benutten en in deze wijken tijdelijke stadsparken te (laten) ontwikkelen.

³⁷ Zie in dit verband ook het initiatiefvoorstel 'Tussen braak en bouw', M. Bolle (PvdA) en M. Esroy (PvdA), RIS128241_01-JUN-2005

In Rotterdam is het proefpark De Punt, met een nauwe betrokkenheid van bewoners en kinderen uit de buurt, uitgegroeid tot een prachtig tijdelijk stadspark³⁸.

Foto: Fotowerk – Rolf Versteegh / www.creatiefbeheer.nl

Groene daken

Openbaar groen hoeft niet alleen uit stadsparken te bestaan. De beplanting van daken biedt kansen om het aandeel groen in de stad te vergroten door dubbel grondgebruik. Groene daken hebben verschillende voordelen. De beplanting van daken op grote schaal kan 20% van de vervuiling uit de lucht filteren. Begroeide daken kunnen veel regenwater vasthouden, waardoor de stadsriolering minder zwaar wordt belast en overstorten (met alle schadelijke gevolgen van dien) minder vaak nodig is. In de stad absorberen groene daken geluid. Afhankelijk van de soort en de dikte van de bodemlaag kunnen groene daken de geluidsbelasting van verkeerslawaai en het weerkaatsen hiervan door wegen, paden en trottoirs beperken. Groene daken vormen een stukje natuur in de stad. Vooral het uitzicht vanuit flats die op grijze daklandschappen uitkijken, kan hierdoor sterk verbeteren³⁹.

Rotterdam heeft de primeur met de plannen voor een combinatie van bedrijvigheid en groen in Delfshaven. Bovenop de bedrijfsruimten komt een stadspark. Hiermee wordt meer groen voor de wijken gerealiseerd. Bovenop de bedrijven komt een park met grasweiden, bomen en bosschages, bankjes, speelplekken en terrassen. De verschillende hoogten van het park zijn met trappen en hellingbanen te bereiken, en er komt een lift.

Buro Sant & Co maakte het ontwerp in opdracht van de Gemeente Rotterdam⁴⁰.

³⁸ <http://www.creatiefbeheer.nl>

³⁹ 'Groene daken', Natuur & Techniek, 1994, jaargang 64, afl. 4 (www.kennislink.nl)

⁴⁰ <http://www.dakparkrotterdam.nl>

Werken, wonen en recreëren

In Utrecht is de combinatie van luxe kantoorvilla's met volkstuinten een aantrekkelijke combinatie. De gemeente subsidieert de huisjes van de afzonderlijke tuinen en het ontwerp is samen met de volkstuinvereniging tot stand gekomen. Op deze manier kunnen werklandschappen worden gecreëerd voor werken, wonen en recreatie⁴¹.

Er is een enorme betrokkenheid van volks- en amateurtuinders bij bouwplannen en de toekomst van de volkstuincomplexen in Den Haag. Uit wachtlijsten blijkt dat er een sterke vraag is naar voldoende groen in de stad om aan de behoefte te kunnen voldoen. GroenLinks ziet kansen voor de volkstuinten in Den Haag. Volkstuinten met een brede maatschappelijke en ecologische functie moeten de ruimte krijgen. De combinatie van werken, leven en recreëren zou bijvoorbeeld ook voor het industrieterrein de Binckhorst, dat de komende jaren grootscheeps op de schop wordt genomen, moeten worden overwogen.

Foto: Post Planjer⁴²

5 Den Haag Groenproof: de balans tussen groen en rood

In navolging van het advies 'Recht op groen' van de Raad voor het Landelijk Gebied is GroenLinks van mening dat een goede balans tussen groen en rood niet vanzelf tot stand komt. Als de afweging tussen groen en rood niet expliciet genoeg gemaakt wordt, kan groen vaak ongemerkt het onderspit delven. Bij voorgenomen ruimtelijke ontwikkelingen moet de afweging tussen rood en groen tijdig in het besluitvormingsproces worden ingebracht. Indien een weloverwogen keuze voor rood ten koste van groen wordt gemaakt, dan moet dit worden gecompenseerd, om te voorkomen dat het groen uit Den Haag verdwijnt. Aangezien er momenteel een duidelijk verschil is tussen buurten met voldoende groen en buurten met onvoldoende groen, verdient de situatie per locatie bijzondere aandacht. Indien op buurtniveau een tekort aan groen bestaat, moet compensatie juist in deze buurten plaatsvinden.

In september 2006 riep de Algemene Vereniging voor Natuurbescherming (AVN) voor Den Haag en omstreken in de 'Recht op Groen Verklaring' van Den Haag (onder meer) op tot een op nationaal niveau wettelijk erkend en functionerend toetsingskader voor streekplannen, structuurvisies en bestemmingsplannen gericht op het in principe bereiken van 75 m² groen per woning. Den Haag zou hiervoor een ambitieuze eerste stap kunnen zetten. De hieronder voorgestelde systematiek is afgeleid van het bestaande watertoetsproces, dat in 2001 is geïntroduceerd om te waarborgen dat waterhuishoudkundige doelstellingen expliciet en op evenwichtige wijze in beschouwing worden genomen bij ruimtelijke plannen. Uit de recente Landelijke Evaluatie Watertoets 2006 is

⁴¹ 'Bloeiend bedrijventerrein', Vrom.nl, 2007, jaargang 9, nr. 1 (p.16-23)

⁴² http://www.pplanjer.dds.nl/4_01/kantorenenradijsjes.html

gebleken dat de kracht ligt in vroegtijdige betrokkenheid van de waterbeheerder bij ruimtelijke planprocessen⁴³.

De systematiek die GroenLinks voorstelt voor het waarborgen van het groenbelang in voorgenomen ruimtelijke ontwikkelingen bestaat uit de volgende stappen.

1. Het is de bedoeling dat de huidige hoeveelheid groen in de stad goed in beeld is. Hiertoe moet een actueel overzicht worden opgesteld van het aantal inwoners dat toegang heeft tot groen op een afstand van 500 meter en de beschikbare hoeveelheid m² per woning per buurt, dat regelmatig wordt geactualiseerd.
2. Wanneer sprake is van een voorgenomen ruimtelijke ontwikkeling wordt door de initiatiefnemer al in een vroeg stadium contact gelegd met de Dienst Stadsbeheer. De initiatiefnemer stelt vervolgens een groenanalyse op ter beoordeling door de Dienst Stadsbeheer. Afhankelijk van de omvang van de plannen kan deze analyse minder uitgebreid (bijv. een brief) of vrij uitgebreid zijn. Er wordt aangegeven welke invloed de plannen hebben op de kwantiteit en de kwaliteit van het bestaande groen op de locatie en het totaalbeeld in de stad, en of er een groentekort kan ontstaan.
3. In het besluitvormingstraject maakt de initiatiefnemer vervolgens een afweging. Er kunnen bij deze afweging ook alternatieve locaties worden meegenomen. De gemaakte keuzes ten aanzien van rood en groen worden verantwoord in de ruimtelijke plannen. Er wordt beschreven op welke wijze rekening is gehouden met de gevolgen van het plan voor het bestaande groen, met verwijzing naar de groenanalyse. Er wordt, indien van toepassing, een uitspraak gedaan over groencompensatie en de financiering hiervan.
4. Vergelijkbaar met het Bomenfonds dient voor groencompensatie een Groenfonds in het leven te worden geroepen. Bij het verlenen van bouw- of aanlegvergunningen door het college kan, indien hierdoor een groentekort ontstaat, een financiële compensatie voor het verlies van groen worden gevraagd. Deze compensatie wordt gestort in het Groenfonds en kan worden gebruikt voor de aanleg van extra groen, bij voorkeur in dezelfde buurt of een buurt met bestaande groentekorten. Indien hiervoor onvoldoende ruimte beschikbaar is, kan ook gekozen worden voor een kwaliteitsimpuls voor bestaand groen op die locaties.

⁴³ 'Watertoetsproces op weg naar bestemming', Landelijke Evaluatie Watertoets 2006 iov Ministerie van Verkeer en Waterstaat

Besluit

De raad van de gemeente Den Haag, gezien het initiatiefvoorstel 'Den Haag groenproof' van de fractie van GroenLinks Den Haag,

besluit:

- I. het college op te dragen de huidige hoeveelheid groen in de stad in kaart te brengen en hiertoe met ingang van 1 **februari** 2008 een actueel overzicht op te stellen van:
 - a. het aantal inwoners dat toegang heeft tot groen op een afstand van 500 meter
 - b. de beschikbare hoeveelheid m² per woning per buurt;en dit overzicht elke vier jaar te actualiseren;
- II. dat bij voorgenomen ruimtelijke ontwikkelingen het opstellen van een groenanalyse door de initiatiefnemer verplicht wordt gesteld, met hierin de gevolgen van de plannen voor het bestaande groen op de planlocatie en het totaalbeeld in de stad;
- III. bij alle ruimtelijke plannen en besluiten te expliciteren op welke wijze rekening is gehouden met de gevolgen van het plan voor het bestaande groen, inclusief een gemotiveerde afweging van het groenbelang tegen andere belangen, en verzoekt het college voorstellen te doen voor de manier waarop deze afweging plaats zal vinden;
- IV. per 1 **februari** 2008 een Groenfonds in te stellen waarin financiële compensatie voor het verlies van groen zal worden gestort voor de aanleg van extra groen, bij voorkeur in dezelfde buurt of in een buurt met bestaande groentekorten, en verzoekt het college voorstellen te doen voor de uitwerking van dit fonds.

Aldus besloten in de openbare raadsvergadering van (datum).